

Índex

1. Presentació de l'alcalde i la regidora
2. Marc normatiu i competencial
3. Introducció al V Pla d'Acció i Desenvolupament de les Polítiques de Dones
4. El Pla de Dones a Lloret de Mar: metodologia i diagnòstic
 - 4.1. Introducció
 - 4.2. Dades poblacionals
 - 4.3. Dades de l'enquesta
 - 4.4. Anàlisi qualitatiu: jornada de participació de les dones
 - 4.5. Disseny i desenvolupament del Pla de Dones a Lloret de Mar: eixos, objectius i mesures
5. Seguiment i avaluació
6. Bibliografia

1. Presentació de l'alcalde i la regidora

Aquest Pla que teniu entre les mans és el resultat d'una gran tasca participativa engegada durant l'any 2006 per la cap dels serveis socials, Anna Extremera, i el regidor Romà Codina. Durant tot aquest temps, s'ha estat realitzant una recerca quantitativa i qualitativa sobre quines eren les necessitats, desitjos i demandes del col·lectiu femení de Lloret de Mar. La intensitat d'aquest procés –i aprofitant l'inici d'una nova legislatura- va portar a l'equip de govern a desvincular els temes de dones dels serveis socials i a apostar per la creació d'una regidoria de la Dona, que posés marc a un eficaç desenvolupament d'aquest Pla que avui presentem.

Des de la regidoria de la Dona, tenim com a objectiu la transversalitat de gènere en tots els àmbits de govern. Entenem que només d'aquesta manera, les dones aconseguiran ser visualitzades en la seva justa mesura. S'ha establert com a prioritari treballar pel seu reconeixement, per la igualtat entre homes i dones, i per la lluita contra la lacra social que representa la violència masclista. En aquesta línia, l'any 2004 ja es va iniciar un servei integral d'atenció a la violència de gènere.

És, per tant, voluntat d'aquest ajuntament posar les eines i els recursos humans necessaris a l'abast, perquè les dones del municipi puguin millorar la seva qualitat de vida en tots els àmbits. Per arribar fins aquí, hem comptat incondicionalment amb el suport de l'Institut Català de les Dones (ICD) i, més concretament, de la nostra coordinadora territorial, Esperança Permanyer.

Finalment, volem expressar el nostre més sincer agraïment a totes i cada una de les dones (voluntàries, tècniques, dinamitzadores,...) que, amb les seves aportacions, han participat en l'el·laboració d'aquest Pla. Esperem que amb els fruits que dongui aquesta eina de treball es puguin sentir justament recompensades, algun dia no molt llunyà.

Xavier Crespo i Llobet
Alcalde de Lloret de Mar

Laura Bertran i Fontserè
Regidora de la Dona

2. Marc normatiu i competencial

Les polítiques de dones són el resultat de la voluntat política de treballar i promoure la igualtat d'oportunitats entre les dones i els homes, sent la igualtat d'oportunitats un pilar bàsic de la nostra societat, alhora que és un element dinamitzador de la construcció política, social i econòmica, amb l'objectiu de resoldre els desequilibris estructurals que existeixen.

Tenim de referència internacional i com a impulsores d'aquestes polítiques les quatre conferències mundials sobre la dona convocades per les Nacions Unides (Mèxic, 1975; Copenhaguen, 1980; Nairobi, 1985; i Beijing, 1995), amb els seus respectius plans d'accions, que afecten tots els àmbits de la vida pública i privada.

Així, des de la Unió Europea s'han desenvolupat quatre programes d'acció comunitària per a la igualtat d'oportunitats entre homes i dones des del 1982. Un dels tractats fonamentals ha estat el Tractat d'Amsterdam (1999) quant al principi d'igualtat d'oportunitats i a l'execució d'accions positives.

Pel que fa a l'Estat Espanyol, la Constitució Espanyola proclama la igualtat de dret de totes les persones i l'obligació dels poders públics d'adoptar mesures d'acció positiva per fer reals i efectius aquests drets.

I pel que fa a la normativa catalana, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya també recull els principis entre dones i homes, la igualtat de drets i l'obligació per part de l'Administració d'incorporar la perspectiva de gènere i de garantir la igualtat d'oportunitats, i dóna la competència sobre polítiques de dones a la Generalitat de Catalunya (entre d'altres).

El Govern fins ara ha aprovat quatre plans, tenint en compte el marc de referència internacional, europeu, estatal i autonòmic.

Els plans d'igualtat són instruments bàsics per a l'articulació de les polítiques públiques d'igualtat de gènere i l'Institut Català de les Dones és l'òrgan encarregat d'elaborar-los i fer-ne el seguiment.

3. Intruducció al V Pla d'Acció i Desenvolupament de les Polítiques de Dones

El V Pla d'Acció i Desenvolupament de les Polítiques de Dones a Catalunya 2005-2007, en aquests moments en fase d'avaluació, com ja s'ha vist anteriorment, està inclòs dins del marc competencial i de la normativa internacional, europea, estatal i nacional vigent, i l'Institut Català de les Dones és l'organisme encarregat d'impulsar-lo.

Aquest Pla ha definit el marc de condicions per permetre el ple desenvolupament de totes les dones de Catalunya, de manera que cadascuna tingui l'oportunitat de desenvolupar tot el seu potencial i el seu projecte personal de vida, inclosa la possibilitat de participar en l'organització i transformació de la vida col·lectiva, així com el fet que tota dona rebi el degut reconeixement per les seves aportacions a la creació del teixit social i al desenvolupament de les activitats bàsiques i necessàries per a la vida de les persones.

El Pla introdueix canvis molt importants en el que han estat tradicionalment les formes d'entendre les polítiques de dones –centrades principalment en la vessant assistencial a les dones en situació menys afavorida–, i s'ha proposat “incorporar l'experiència femenina en tots els temes que tenen a veure amb el desenvolupament de la nostra societat”, amb la qual cosa promou una política de caire més universal.

La incorporació de la perspectiva de gènere és imprescindible per tal que avancem en la igualtat d'oportunitats sense negar les diferències existents entre les dones i els homes. Tradicionalment s'ha treballat per tal que les dones gaudíssim de les mateixes oportunitats que els homes, però s'ha descuidat el fet que les dones hem d'expressar allò que volem i que sentim; és a dir, hem de tenir les mateixes oportunitats però des del model femení. Incorporar la perspectiva de gènere implica fer visible aquest model i donar-li un espai social,

per la qual cosa s'han de promoure mesures específiques adreçades a les dones per tal que fem emergir aquest model.

Per incloure les experiències i el saber fer de les dones és fonamental desenvolupar criteris de transversalitat; és a dir, incorporar la perspectiva de gènere i promoure mesures adreçades a les dones.

L'Institut Català de les Dones s'ha proposat que la transversalitat de les polítiques de dones esdevingui la primera línia estratègica d'aquest V Pla d'Acció i Desenvolupament de les Polítiques de Dones a Catalunya. Des del Govern de la Generalitat s'ha pres consciència que aquesta "fórmula metodològica" és imprescindible per garantir la igualtat d'oportunitats en la nostra societat, ja que és des d'una veritable transversalitat que es podrà incorporar la perspectiva i el saber de les dones en els projectes i accions de Govern. En la seva nova etapa, l'ICD vol constituir-se com el motor de tot un conjunt de transformacions culturals encaminades a incorporar el reconeixement de les experiències de les dones en tots els àmbits socials, i, a la vegada, liderar la construcció de noves referències de relació entre homes i dones basades en el respecte i l'acolliment de la diferència sexual.

El V Pla d'Acció i Desenvolupament de les Polítiques de Dones a Catalunya té sis eixos, amb els objectius i mesures respectius, i ens ha servit de model per a l'elaboració del Pla de Dones de Lloret de Mar.

4. El Pla de dones a Lloret de Mar: metodologia i diagnòstic

4.1. Introducció

El diagnòstic de la situació de les dones a Lloret de Mar s'ha dut a terme en tres fases, cosa que ens ha permès anar d'allò més general i abstracte a allò més específic i concret. Amb aquest diagnòstic teníem l'oportunitat de realitzar un estudi en què ens fèiem visibles, és a dir, reconeixíem la nostra situació en tant que dones en la vida del municipi. Vam decidir realitzar-lo utilitzant diferents metodologies amb les quals cercàvem la implicació i la participació de les dones.

L'objectiu del diagnòstic era establir el marc en què començar a implementar el **V Pla d'Acció i Desenvolupament de les Polítiques de Dones**, per al qual sempre hem tingut presents els eixos proposats per l'Institut Català de les Dones. És per aquest motiu que vam decidir treballar-hi en diferents fases cercant la participació de les dones de Lloret de Mar.

En una primera fase es van analitzar les **dades poblacionals** disponibles en el municipi, cosa que ens va permetre fer-nos una foto fixa de la situació de les dones en el teixit social. Amb aquesta informació vam començar a treballar amb perfils sociodemogràfics i econòmics, de diversitat cultural i de percentatges d'ocupació, així com de distribució per sectors professionals.

Amb les dades poblacionals analitzades, en una segona fase, vam realitzar dues accions paral·lelament:

- D'una banda es van començar a treballar aquests perfils poblacionals en el marc en què hem d'entendre les relacions de gènere d'aquest V Pla de les Dones. Per començar a treballar aquestes dades es va formar un **grup de treball** integrat per tècniques de l'ajuntament –de les regidories de Benestar i Família i Cultura, principalment–, i de representants de les dues associacions de dones que hi ha a Lloret de Mar.

- D'altra banda es va dissenyar una **enquesta** per tal d'aprofundir en alguns dels paràmetres obtinguts de les dades poblacionals.

En les reunions d'aquest grup de treball vam valorar la possibilitat que aquest V Pla d'Acció i Desenvolupament de les Polítiques de Dones ens oferia, per primera vegada en el municipi, de *fer emergir la cultura de les dones*. Vam decidir per consens obrir una tercera fase en aquest diagnòstic, en què les dones del municipi que ho desitgessin poguessin participar del diagnòstic. Aquesta idea es va concretar en una **Jornada de Treball** oberta a totes les dones de Lloret de Mar.

4.2. Dades poblacionals

Lloret de Mar es troba en un emplaçament privilegiat a la comarca de la Selva. Situada arran de la badia, la vila s'ha convertit —des dels anys cinquanta— en un dels principals destins turístics de Catalunya. Aquest fet ha comportat que en el municipi es consolidés un nou sistema de vida basat en l'economia turística, cosa que ha implicat alhora una sèrie de canvis tant arquitectònics i urbanístics, com de teixit social, serveis, associacions i necessitats.

La transformació arquitectònica de la vila va fer que desapareguessin les masies i les antigues cases senyoriales per construir hotels i serveis d'oci per al turisme. D'altra banda s'han urbanitzat vinyes i boscos de pins, així com els accessos a les platges i als llocs d'especial interès. Actualment, a més del nucli urbà, hi ha setze veïnats, trenta-nou urbanitzacions i dues zones industrials. En els darrers anys s'ha observat una tendència de les famílies a instal·lar l'habitatge fora del nucli urbà, cosa que ha generat noves demandes de serveis i transport principalment.

El creixement de la població resident al municipi ha estat molt superior al d'altres viles de Catalunya, i s'ha produït principalment per fluxos migratoris. En els anys cinquanta i seixanta el creixement urbanístic del municipi va generar una forta demanda de treballadors, i moltes famílies de la resta de l'Estat

Espanyol es van instal·lar a la vila. En els darrers anys s'ha produït un segon flux migratori de persones de procedències molt diverses. En la actualitat hi ha empadronades 35.011 persones, de les quals el 47,92% són d'origen estranger, la qual cosa ha dibuixat una societat en què convivim persones de cent tres nacionalitats diferents.

A Lloret de Mar hi vivim 16.468 dones (dades del 2006) —cosa que representa el 47% de la població del municipi—, de les quals gairebé la meitat són d'origen estranger. D'aquestes 7.407 dones migrades, aproximadament un 30% són considerades, per la procedència dels seus països, migrades econòmiques.

Per la seva formació, la majoria de les dones es distribueixen entre els grups amb estudis elementals, formació professional i batxillerat. Hi ha una minoria de dones que no tenen estudis, que representen el 2,68% (els homes sense estudis representen el 2,10%) de la població. Molt similar és la xifra de dones amb estudis universitaris, que representen el 2,61% (davant el 2,10% d'homes universitaris).

Laboralment, les dones en edats compreses entre els vint i els seixanta-cinc anys representem el 32,43%. És difícil parlar d'ocupació ja que en el sector turístic hi ha fluctuacions importants que corresponen als contractes temporals que es fan en temporada alta. D'altra banda, observem una tendència de les dones a treballar en àmbits d'educació i salut, així com en l'administració. Tant en les escoles, com en l'hospital, en el CAP i en l'administració, la majoria de les persones que hi treballen són dones, amb una distància percentual molt superior als homes. Aquesta distància s'escurça considerablement en els llocs de comandament d'aquests mateixos serveis.

D'aquesta visió de les dades poblacionals considerem interessant destacar la diversitat cultural, ètnica i religiosa, la manca d'estudis especialitzats en el sector turístic, la feminització d'alguns serveis i l'envelliment. Les dones majors de setanta-cinc anys representen un 2,62% de la població, gairebé el doble que els homes en les mateixes edats, per la qual cosa és fonamental pensar en

noves formes de convivència per tal d'evitar la soledat i millorar la qualitat de vida de les mares i àvies.

4.3. Resultats de l'enquesta de la situació de les dones a Lloret

Amb les dades obtingudes en l'enquesta es van clarificar alguns detalls sobre les dades poblacionals en relació a l'habitatge i la convivència, la situació laboral i la conciliació entre treball productiu i reproductiu. Vam cercar una mostra de dones amb edats compreses entre els 30 i els 59 anys (el 70,34%) ja que és en aquestes edats quan les dones es troben en situació de formar una parella, trobar solucions a l'habitatge, decidir-se per la maternitat i desenvolupar-se professionalment. Així, la majoria de les dones enquestades estan casades o viuen en parella de fet; només hi ha un 19,31% de solteres i separades, i un 3,45% de vídues.

Habitatge i convivència

En relació a l'habitatge només un 49,60% de la mostra viu al nucli urbà, la qual cosa demostra una clara tendència que s'ha produït en els darrers anys en què s'ha produït un increment de famílies que s'han traslladat a veïnats i urbanitzacions. Les diferències entre veïnat i urbanització és de proximitat al nucli urbà –els veïnats són més propers– i de composició, ja que a les urbanitzacions hi conviuen residents amb persones que hi tenen una segona residència. Aquesta mobilitat des del centre urbà cap als veïnats i urbanitzacions respon a factors econòmics, així com a factors de millora de la qualitat de vida i ha generat noves demandes de serveis i transport urbà en el municipi.

En relació a la convivència, la majoria de les dones enquestades, un 81,20%, viuen en la família nuclear, la parella (el 44,83%) i la parella i els fills. La resta es distribueix entre diferents situacions: amb els pares o els sogres, només amb els fills, amb germans. És molt significatiu que només el 2,25% de dones conviuen amb persones que no són de la família.

Entre les dones que tenen fills, la majoria (un 76,25%) tenen entre un i dos fills, i hi ha un 12,50% que tenen tres fills. Les dones que tenen més de tres fills representen un 11,45%, un nombre que malgrat que pugui semblar baix, en realitat és molt elevat en relació a les dades generals de Catalunya.

Formació i situació laboral

D'altra banda el 69,65% de les dones enquestades va manifestar que té estudis de batxillerat o superiors, el 24,14% que té estudis primaris, i només un 6,20% que no té estudis. Aquest 30,34% de dones que no han tingut accés a estudis secundaris i superiors es podria explicar per experiències lligades a les diferències generacionals així com a la procedència cultural. Hi ha un 11,72% de dones majors de 60 anys, de les quals probablement, donades les circumstàncies històriques, una majoria va patir la discriminació de gènere en l'accés a l'escolaritat. D'altra banda, moltes dones migrades del municipi procedeixen de països en què, actualment, encara es dona aquesta discriminació, tal com ja s'ha explicat en les dades demogràfiques.

Respecte de la situació laboral, el 58,62% de les dones que han contestat l'enquesta treballen o estan ocupades fora de la llar, una xifra que crida l'atenció tenint en compte que el 86,89% tenen entre 20 i 60 anys i, per tant, es troben en el que s'anomena el període actiu de la vida laboral. D'aquest 58,62% de dones que tenen una ocupació remunerada, un 14,29% manifesten que treballen tots els dies de la setmana i un 35,71% que treballen sis dies per setmana. Això explica el fet que la majoria de les dones treballin fora de la llar entre 40 i 45 hores a la setmana i que només un 16,22% treballin 30 o menys hores durant la setmana.

La resta de dones, el 40,98% de la mostra, que no té una feina remunerada, es distribueix entre les que estan en edat escolar, les que es dediquen a les feines de la llar, les que van deixar la feina atesa la finalització del contracte i les dones que ja s'han jubilat, que representen el 19,67%.

Aquests resultats poden tenir una explicació en les peculiaritats del sector turístic, que implica contractes breus de reforç en temporada alta. S'ha de tenir present que, d'aquest 40,98% de dones que no treballen, gairebé la meitat fa menys d'un any que es troba en situació d'atur i només un 9,52% percep el subsidi de desocupació. Aquest índex, el baix nombre de dones que reben el subsidi, fa sospitar que han tingut contractes temporals i no han acumulat prou temps de cotització per poder rebre l'ajut.

D'altra banda hi ha un 21,31% de dones que fa més de deu anys que no tenen una feina remunerada fora de casa, el que podria explicar-se pel nombre de dones jubilades i les que es dediquen a les feines de la llar. Un 70% de les dones que no treballen manifesten que no pensen a tornar a treballar. Finalment, a la pregunta pels motius pels quals van deixar de treballar, un 26,23% de les dones responen que va ser el matrimoni i la família.

Conciliació de la vida laboral i familiar

Un dels objectius per als quals vam introduir preguntes sobre l'índex d'ocupació i les hores que es treballa fora de casa a l'enquesta, és la sensibilització, creixent en els darrers anys, per les dificultats que trobem les dones a l'hora d'establir una verdadera conciliació entre la vida personal i professional. En l'enquesta vam introduir una pregunta directa: Tens dificultats en el desenvolupament de la teva vida quotidiana a causa de l'horari laboral? Un 28,20% de les dones manifesta que sí, que té dificultats per desenvolupar la seva vida quotidiana, és a dir, que encara cerca una solució per millorar o compensar aquesta doble jornada.

En aquest sentit vam recollir dades sobre la cura de les criatures i les feines de la llar. El 20,51% de les dones reconeix que majoritàriament són elles soles les que tenen cura dels seus fills i un 10,26% manifesta que a ella i la parella, els ajuden els avis. Només un 7,6% de dones tenen ajuda d'una persona contractada. En relació a les feines de la llar el 45,72% de dones manifesta que se'n fan càrrec elles soles, les altres es distribueixen entre les que

comparteixen aquestes feines amb la parella i els fills, i les que tenen algú contractat. En el moment que preguntem per les hores de dedicació setmanal a aquestes feines, el 27,55% de les dones manifesten que hi dediquen entre 15 i 30 hores, i el 40% entre 6 i 10 hores setmanals.

Finalment, vam fer constar algunes afirmacions, entre les que les dones podien manifestar el seu acord o desacord. El 53,79% de les dones enquestades consideren que no tenen les mateixes oportunitats que els homes. En relació a la feina remunerada o productiva, malgrat que el 75,17% considera que és important que les dones treballin fora del seu domicili, un 59% manifesta que treballar fora de casa comporta dificultats per a la dona a l'hora de tenir cura de la família. La situació de la família, alhora, també crea dificultats en el desenvolupament professional: del 50% de dones que han respost l'enquesta i tenen criatures petites, el 35,85% considera que aquesta situació familiar fa que els resulti més difícil accedir a una feina. Amb aquestes afirmacions considerem que es reflecteix una doble situació; d'una banda es considera que tothom té dret a una feina amb igualtat d'oportunitats, però alhora les dones veiem com se'ns nega contínuament la promoció professional pel fet de ser mares, i d'altra banda treballar fora de casa i desenvolupar-nos professionalment ens implica dificultats amb el temps per dedicar-nos a la cura de la família i la llar.

4.4 Anàlisi qualitatiu: jornada de participació de les dones

En aquest V Pla d'Acció i Desenvolupament de les Polítiques de Dones que hem implementat al municipi volem mantenir allò que, tal com ho entenem, representa un canvi fonamental respecte de polítiques anteriors, l'èmfasi en la participació de les dones en la vida social i política del municipi. La proposta de l'Institut Català de les Dones subratlla que en aquesta participació s'ha d'anar desenvolupant la nostra diferència respecte del model masculí, alhora que s'ha de recollir i respectar la nostra diversitat.

Per tal d'anar posant en pràctica aquesta participació, les dones del grup dinamitzador vam pensar que era fonamental incloure les dones que ho

volguessin en l'elaboració de la diagnosi de la nostra situació en el municipi. Per aquest motiu vam realitzar la I Jornada de Treball de les dones del municipi. Amb l'eslògan *Dona, participa, és per a nosaltres*. Van inscriure-s'hi cent trenta-dues dones .

Vam treballar sobre cinc eixos temàtics. Aquesta va ser la primera demanda que va sortir de la trobada, i potser la que més es va repetir, que "això no quedi aquí i s'organitzin noves jornades", d'aquesta manera es va fer evident el desig de les dones del municipi de continuar treballant per fer una veritable xarxa de dones.

Els primers dos eixos poden agrupar-se en un de sol: la **Creació d'espais culturals per a les dones del municipi** i la **necessitat de crear espais en què es portin a la pràctica valors de respecte, tolerància i solidaritat**. La creació d'espais culturals per a dones implica un moviment, una xarxa, un espai en què les dones manifestem la nostra diversitat, però alhora, implica desenvolupar projectes en què es facin visible les dones que han aportat i aporten idees, treballs socials i artístics, projectes i estris per avançar cap a un model social més just. Un espai cultural per a dones que ens relacioni amb dones creadores, feministes i especialistes d'altres indrets de Catalunya, de manera que ens acosti al que ja hi ha en moviment. Però, a més, un espai cultural en què treballem la diversitat cultural i els diferents significats de la paraula "cultura".

La realitat de Lloret de Mar, amb un teixit social format amb persones de cent-dues nacionalitats diferents, va ser molt present en aquest plenari, per la qual cosa moltes intervencions recollien la necessitat de portar a la pràctica la relació entre dones, potenciant el diàleg i el respecte per les diferents tradicions. Les dones desenvolupem una tasca de cohesió familiar i de transmissió de valors; per aquest motiu es va considerar fonamental treballar des de la convivència i la integració les diferències culturals, ètniques i religioses. En aquest mateix sentit d'inclusió de les nostres diferències, es va veure la necessitat de fer visibles les experiències de mares monoparentals, i de dones amb una opció sexual diferent, així com de dones amb dificultats de mobilitat o amb alguna discapacitat. La lectura d'aquests eixos ens porta a

veure la necessitat d'analitzar les discriminacions que es visquin en el municipi com a pas previ a establir mecanismes que actuïn de pont per eradicar-les. La creació d'aquets espai cultural per a les dones representa una primera proposta per començar a reconèixer-nos en la diversitat.

El tercer eix, el vam recollir com a la **Necessitat de potenciar una salut específicament per a les dones** que alhora tingui present l'assistència psicològica. En aquest sentit es va parlar de les mancances de la sanitat així com dels problemes que es generen de la seva gestió: la manca d'agilitat i les llistes t'espera principalment. De la sanitat s'espera que sigui competent, professional i propera però, de vegades, està molt lluny de complir aquests requisits. Quan parlem de Salut adreçada a les dones trobem que moltes vegades hi ha desconeixement o bé trobem un medicina que no té presents les diferències anatòmiques entre homes i dones i que, davant la manca de respostes, s'explica els malestars de les dones en termes psicossomàtics.

El quart eix va agrupar propostes entorn a la **Formació i el treball en igualtat**. En aquest sentit es va parlar de la necessitat de millorar i facilitar les condicions d'accés al món laboral. Les dones, amb la realitat de la doble jornada, no tenim les mateixes oportunitats d'accés i desenvolupament en la feina remunerada que els homes. Aquesta és una realitat que en el futur s'hauria de poder transformar, però el cert és que actualment s'han de millorar les condicions laborals per a les dones amb criatures i amb persones depenents. D'altra banda, també van sortir propostes de millorar les condicions laborals per a les dones grans. Juntament amb les propostes referents al treball vam fer constar les necessitats d'una formació específica en el municipi. Clarament es van fer demandes de formació pràctica i capacitadora per a la vida professional.

El cinquè i el sisè eix tenen a veure amb els recursos. Vam decidir separar-los en dos grans blocs: **Recursos per a la cura de la vida** i **Recursos per a millorar la nostra vida quotidiana**. Malgrat tot, es podrien haver presentat com un de sol.

En el **Recursos per a la cura de la vida** es va parlar molt d'aquesta doble jornada que fem les dones, en el treball productiu i en la llar, com a mares i curadores, així com del paper cohesionador en la família. Això ens va portar a la necessitat de millorar les polítiques de protecció a la maternitat, així com de la insuficiència de la llei de dependència per a reconèixer el paper de les dones amb persones dependents al seu càrrec. Respecte de la vida del municipi, es va donar molta importància a la manca de serveis d'escoles bressol, la qual cosa provoca moltes dificultats a les mares de criatures en edat no escolar. D'altra banda es va parlar de la manca de residències i centres de dia per a la gent gran del municipi, el que preocupava moltes dones que veuen que en un futur proper poden començar a tenir dificultats de moviment i no tenen els fills a prop per cuidar-les. S'ha de tenir present que les migracions no sempre es fan amb la família i que les persones migrades no tenen la família extensa amb la que poder solventar aquestes situacions.

Respecte dels **Recursos per a millorar la nostra vida quotidiana** es va parlar d'alguns recursos assistencials a les dones que s'han anat incorporant al municipi, així com d'altres que s'hi han d'anar incorporant. Es va veure la necessitat de donar prioritat a dones amb criatures en l'accés a l'habitatge de baix cost, així com de cercar altres estratègies als problemes de l'habitatge. D'altra banda es va donar molta importància al tema del transport a veïnats i urbanitzacions, situació que s'ha produït arran de la mobilitat que hi ha hagut a Lloret de Mar en els darrers anys. Les dones som més dependents del transport públic i aquest ha de garantir la mobilitat al centre urbà. Finalment, també van sortir demandes específiques de dones migrades; en aquest sentit es va demanar una ampliació del temps que tenen de piscina, així com més serveis de gimnàs i poliesportiu. Es va veure la necessitat de treballar aquests aspectes ja que moltes dones del municipi no poden practicar aquests esports en la presència d'homes i hem de mirar de no dificultar-los l'accés a l'esport.

4.5. Disseny i desenvolupament del Pla de Dones a Lloret de Mar: eixos, objectius i mesures

En aquest apartat veurem les propostes del *V Pla d'Acció i desenvolupament de polítiques de dones*, impulsat des de l'Institut Català de les Dones, i la seva implementació a Lloret de Mar. Implementació que s'esdevé dels criteris diagnòstics que hem anat desenvolupant amb la participació de les dones del municipi.

Es tracta, doncs, de veure, en els eixos proposats per les expertes de l'Institut Català de les Dones, els objectius que ens hem d'anar fixant a Lloret de Mar per tal d'anar treballant d'una banda la igualtat d'oportunitats, i de l'altra les especificitats del saber fer de les dones. Finalment, proposem una sèrie de mesures amb les quals engegar aquest procés de transformació del contracte social en relació al gènere.

Hem de tenir present que es tracta d'un procés en el temps que requereix la participació de les dones del municipi, que ens ha de permetre avaluar-lo des d'una situació de partida per tal de poder analitzar els seus progressos.

Eix 1. Aconseguir una veritable transversalitat en el disseny i desenvolupament de les polítiques de l'Ajuntament de Lloret de Mar

L'Institut Català de les Dones s'ha proposat que la transversalitat de les polítiques de dones esdevingui la primera línia estratègica d'aquest *V Pla d'acció i desenvolupament de les polítiques de dones a Catalunya*. Des del Govern de la Generalitat s'ha pres consciència que aquesta "fórmula metodològica" és imprescindible per garantir la igualtat d'oportunitats en la nostra societat, ja que és des d'ona veritable transversalitat que es podrà incorporar la perspectiva i els sabers de les dones en els projectes i accions de Govern.

Les polítiques de dones cerquen una transformació en tot allò que significa ser dona socialment i culturalment, en el que implica tota la societat i no només les dones. En la nostra cultura tenim un model d'humanitat i ciutadania que s'ha nodrit tradicionalment de valors masculins; per transformar aquest model és imprescindible que les dones aportem els nostres valors i sabers. Aquesta aportació s'ha de fer visible i s'ha d'incorporar al model social, però no només des dels Instituts i Organismes de dones com quelcom aïllat, sinó de forma transversal, des del conjunt d'accions i polítiques, implicant-hi totes les àrees de govern així com els organismes locals.

L'administració local, donada la seva proximitat a la ciutadania així com la seva gestió de la vida en el municipi, és una peça fonamental a l'hora de desenvolupar les polítiques de dones. La proximitat de l'ajuntament a les organitzacions i associacions que treballen en el municipi, el converteix en un òrgan de diàleg amb la ciutadania, i és d'aquest diàleg d'on han de sortir iniciatives per tal d'anar establint millores en la nostra qualitat de vida. Amb aquesta voluntat de fomentar el diàleg i la participació de les dones de Lloret de Mar, es va aprovar per Junta de Govern aquest V Pla de Dones.

El V Pla d'acció i desenvolupament de les polítiques de dones a Catalunya (2005-2007) introdueix canvis molt importants en el que han estat tradicionalment les formes d'entendre les polítiques de dones -centrades principalment en la vessant assistencial a les dones en situació menys afavorida-, i s'ha proposat "incorporar l'experiència femenina en tots els temes que tenen a veure amb el desenvolupament de la nostra societat", amb la qual cosa promou una política de caire més universal.

Per incloure les experiències i el saber fer de les dones és fonamental desenvolupar criteris de transversalitat; és a dir, incorporar la perspectiva de gènere i promoure mesures adreçades a les dones.

La incorporació de la perspectiva de gènere és imprescindible per tal que avancem en la igualtat d'oportunitats sense negar les diferències existents

entre les dones i els homes. Tradicionalment s'ha treballat per tal que les dones gaudíssim de les mateixes oportunitats que els homes, però s'ha descuidat el fet que les dones hem d'expressar allò que volem i que sentim; és a dir, hem de tenir les mateixes oportunitats però des del model femení. Incorporar la perspectiva de gènere implica fer visible aquest model i donar-li un espai social, per la qual cosa s'han de promoure mesures específiques adreçades a les dones per tal que fem emergir aquest model.

Per dur a terme aquesta transversalitat en el municipi és necessària la voluntat i la coordinació entre les diferents àrees de l'ajuntament. Per aquest motiu s'ha demanat, a l'Institut Català de les Dones, assessorament i formació específica per a les persones que treballem a l'ajuntament i que donem un servei a la comunitat. Considerem que la sensibilització i la formació són un pas previ a l'aplicació d'aquestes polítiques.

D'altra banda, s'ha treballat amb les associacions de dones del municipi, que han estat les interlocutores de l'ajuntament en polítiques de dones. Les dues associacions de dones de Lloret de Mar -l'Aurora i la Dona Activa- participen en la dinamització d'aquest Pla de Dones, tant en disseny dels objectius com en l'execució d'accions concretes. Les dones de les associacions que han treballat de voluntàries en algunes accions -com l'organització i dinamització d'una jornada de treball amb les dones del municipi- també han rebut una formació específica per a la seva participació en la jornada.

Objectiu 1.1 Establir les polítiques de dones com un eix transversal en l'acció de govern de l'Ajuntament de Lloret de Mar

- 1.1.1. Aprovar en Ple el Pla de Dones per tal d'assolir el compromís dels grups municipals en les polítiques públiques de dones.
- 1.1.2. Tenir present els continguts d'aquest Pla en el disseny de programes i línies polítiques.

- 1.1.3. Potenciar la presència equilibrada de dones i homes en debats i actes públics.
- 1.1.4. Difondre el Pla a totes les àrees i serveis municipals realitzant sessions informatives i de treball sobre els objectius i aplicació del Pla, així com sessions específiques per cada àrea.
- 1.1.5. Aprovar anualment els compromisos d'actuació del nou exercici i, realitzar l'avaluació de l'any anterior.
- 1.1.6. Tenir present en l'elaboració, assignació i avaluació de partides pressupostàries l'impacta diferencial que té en homes i dones.
- 1.1.7. Sensibilitzar les forces polítiques perquè visualitzin les dones en els seus programes i facin propostes d'actuació.
- 1.1.8. Garantir la continuïtat i coherència de les actuacions del Pla tenint en compte que s'ha d'anar adequant a la realitat canviant.
- 1.1.9. Adjudicar recursos humans i materials pel desenvolupament del Pla.

Objectiu 1.2. Incorporar la perspectiva de gènere a les estructures, la normativa i l'actuació administrativa de l'Ajuntament de Lloret de Mar

- 1.2.1. Promoure i aplicar la igualtat d'oportunitats en la contractació, formació i promoció del personal de l'ajuntament de Lloret de Mar.
- 1.2.2. Promoure que les condicions laborals facilitin la conciliació de la vida personal, laboral i familiar del personal de l'ajuntament.
- 1.2.3. Incorporar la perspectiva de gènere en tots els registres i documentació municipal.
- 1.2.4. Incorporar la perspectiva de gènere en els instruments de planificació, recopilació i avaluació de qualsevol política.

- 1.2.6. Sensibilitzar el personal de l'ajuntament per tal de garantir l'ús del llenguatge no sexista ni androcèntric en tota la producció escrita, oral i visual de la corporació.
- 1.2.7. Difondre nous referents no sexistes des dels mitjans de comunicació locals.
- 1.2.8. Utilitzar un llenguatge unitari, que tingui en compte tant homes com dones abandonant així el patró masculí per referir-se al conjunt de la població.

Objectiu 1.3. Promocionar les polítiques de dones

- 1.3.1. Impulsar espais de trobada per a dones en el municipi.
- 1.3.2. Realitzar difusió pública d'aquest Pla, per tal que la ciutadania tingui coneixement dels compromisos adquirits.

Objectiu 1.4. Sensibilitzar el personal de l'Ajuntament de Lloret de Mar en polítiques de dones

- 1.4.1. Sensibilitzar el personal de l'ajuntament en l'ús del llenguatge no sexista ni androcèntric.
- 1.4.2. Accions formatives per facilitar la incorporació de la perspectiva de gènere en el seu treball i així comprendre com incideixen les diferències de gènere en les demandes i en les necessitats de la ciutadania.

Eix 2. Construcció d'una cultura per a un nou contracte social a l'Ajuntament de Lloret de Mar

En la seva nova etapa, l'ICD vol constituir-se com el motor de tot un conjunt de transformacions culturals encaminades a incorporar el reconeixement de les experiències de les dones en tots els àmbits socials, i, a la vegada, liderar la

construcció de noves referències de relació entre homes i dones basades en el respecte i l'acolliment de la diferència sexual.

La nostra societat canvia constantment. Les noves tecnologies, la incorporació de les dones a l'àmbit laboral i professional, la globalització, i les migracions, entre d'altres fenòmens, afecten les nostres relacions, les vivències dels temps i els espais i, en definitiva, la nostra construcció com a subjectes. Aquests canvis, però, es troben amb les resistències de d'imaginari cultural. En tota cultura existeix un imaginari que determina el valor i les funcions dels membres de la societat. En aquest sentit, ser home o dona -pertànyer a un gènere o a l'altre- implica possibilitats diferents de realització i participació social. En aquest sentit és fonamental revisar aquest imaginari cultural, en el qual sobreviu una certa misogínia que va des del llenguatge sexista fins a les violències contra les dones. És, des d'aquesta revisió de d'imaginari cultural, des d'on podem treballar el diàleg social, la integració dels valors de les dones, i l'autoritat femenina en tots els àmbits de decisió, creació i participació.

Treballar en aquest sentit implica els agents educatius i culturals com a responsables de la transmissió de valors, ja que és des de la mateixa cultura, que podem "revisar, transformar i corregir models i funcions de gènere que ja no tenen cap raó de ser, i posar fi alhora a la reducció de les dones a uns estereotips concrets, que no tenen en compte la nostra diversitat i ens limiten".

A Lloret de Mar s'ha produït, en pocs anys, un creixement de la població que té a veure amb diferents processos migratoris que s'han incorporat, seguint estratègies diverses, a la vida del municipi. Hem de tenir present que en la actualitat convivim persones que procedim de cent dues nacionalitats diferents. Aquesta realitat va ser recollida en la Jornada de Treball de les dones del municipi, en la qual es va fer esment als diversos referents culturals, ètnics i religiosos dels països de procedència. Referents que, com ja s'ha explicat, determinen les relacions entre homes i dones, així com el valor social del que significa ser dona. En aquesta Jornada es va acordar la necessitat de crear espais de diàleg entre dones per tal de fomentar el respecte i la integració, així

com per poder treballar juntes per una cultura que ens reconegui com a dones en la nostra diversitat.

En aquest sentit de diàleg i reconeixement de la diversitat entre dones, en el club de lectura -integrat per dones del municipi-, es va realitzant una tertúlia literària en la qual s'han anat treballant propostes teòriques de dones feministes. Des d'aquest espai s'han gestionat xerrades de dones feministes d'arreu de Catalunya en el municipi, i s'estan preparant les visites de feministes per parlar-nos de llenguatge no sexista, de violència contra les dones, o de propostes feministes actuals.

Si bé fins a aquest punt hem estat parlant d'accions i propostes que s'estan treballant per tal de fer emergir la cultura de les dones, a partir d'aquí volem presentar una iniciativa que es va engegar ara fa un parell d'anys per fomentar el diàleg a les escoles. El Taller de resolució de conflictes, en el qual intervenen mestres, mares, pares i l'alumnat que ho desitja, es va engegar per tal d'afavorir la comunicació no violenta. En aquest espai hem d'anar introduint la perspectiva de gènere per tal de fomentar el respecte a les diferències en condicions d'igualtat social.

El compromís i la implicació de mestres, associacions de dones, i professionals que treballen en la cultura i la difusió d'informació, és fonamental per tal que arribem al reconeixement i la valoració de les experiències de les dones en tots els àmbits de decisió, creació i participació social, i en definitiva, per acostar-nos a un nou contracte social.

Objectiu 2.1. Fer emergir la cultura de les dones

- 2.1.1. Adequar les activitats culturals a les demandes diverses de les dones, i assegurar l'atenció a totes les seves situacions socioculturals.
- 2.1.2. Potenciar la creació i la difusió de les diverses activitats i sabers femenins.

- 2.1.3. Fer emergir el paper històric de les dones a Lloret de Mar.
- 2.1.4. Continuar amb la col·lecció i el fons documental de la Biblioteca Municipal sobre la creació literària de les dones i sobre temes d'interès per a les dones.
- 2.1.5. Celebració de la diada del 8 de març, Dia de les Dones.

Objectiu 2.2. Eradicar el llenguatge sexista i androcèntric

- 2.2.1. Sensibilitzar per eradicar el llenguatge sexista i androcèntric de la producció cultural.
- 2.2.2. Utilitzar el llenguatge unitari, que tingui en compte tant homes com dones abandonant així el patró masculí per referir-se al conjunt de la població.

Objectiu 2.3. Impulsar la coeducació dins el sistema educatiu

- 2.3.1. Sensibilitzar la comunitat educativa en la perspectiva de gènere.
- 2.3.2. Sensibilitzar als responsables de l'educació en el lleure de la socialització a través dels jocs i de la transmissió d'estereotips.
- 2.3.3. Introduir la perspectiva de gènere en la formació de les persones adultes.
- 2.3.4. Millorar l'oferta formativa per a les dones que es reincorporen al mercat de treball després d'haver estat apartades d'aquest durant un període llarg.
- 2.3.5. Garantir l'accés a la formació continuada i ocupacional als col·lectius de dones amb major risc d'exclusió.

- 2.3.6. Garantir l'accés a les escoles bressol i als centres d'ensenyament públic de les filles i els fills de dones amb major risc d'exclusió social.

Objectiu 2.4. Sensibilitzar als mitjans de comunicació locals en la perspectiva de gènere

- 2.4.1. Vetllar perquè presentin una imatge de les dones no discriminatòria.
- 2.4.2. Vetllar perquè eliminin el llenguatge sexista i androcèntric.
- 2.4.3. Dedicar espais específics per a les dones.

Objectiu 2.5. Implicar les diverses confessions religioses en el reconeixement de la igualtat de drets i la no discriminació entre homes i dones

- 2.5.1. Garantir el respecte als drets de les dones dins de les diverses confessions religioses presents en el municipi.
- 2.5.2. Visibilitzar les aportacions de les dones dins de les diverses confessions religioses presents al municipi.

Eix 3. Incrementar la presència i la participació de les dones en tots els àmbits de la vida social, tenint en compte la seva diversitat

La participació de les dones és un element fonamental en la construcció de la societat. Malgrat que tradicionalment les institucions han frenat o fins i tot han impedit aquesta participació utilitzant discursos discriminatoris i sexistes, hem de reconèixer la persistència amb la qual les dones hem intervingut o hem intentat intervenir en la història. Aquest reconeixement ens implica en un doble sentit: d'una banda hem de rescatar les històries de dones que s'han enfrontat als poders que les deslegitimaven, i que s'han autoritzat a dir, a aportar, i a fer sentir la seva pròpia veu. D'altra banda, hem de valorar les aportacions de les associacions de dones, que han estat –i continuen essent en l'actualitat– una eina de participació important en la promoció de reformes jurídiques, polítiques i socials més justes i progressistes.

Les dones hem de continuar com a interlocutores en els debats socials i culturals i alhora hem de legitimar-nos nosaltres mateixes i fomentar el reconeixement de les nostres autoritats. No es tracta només de ser presents, sinó d'aportar les nostres experiències als òrgans de decisió en els quals es prenen les mesures que afecten el conjunt de la societat. En aquest sentit de participació, les administracions públiques han de reconèixer el moviment de dones en tota la seva diversitat, com a agent social per consultar, negociar i consensuar iniciatives.

Amb aquest eix, l'Institut Català de les Dones vol incidir en el fet que és necessari "fer visible la diversitat identitària de les dones i les variables que la configuren, des del fet de ser dona fins a l'origen, l'etnicitat, l'edat, l'orientació sexual, les formes de convivència, els temps i les activitats entorn als quals s'articula la vida de cadascuna".

Amb l'aprovació del Pla de Dones, l'ajuntament de Lloret de Mar vol fomentar aquesta participació en la diversitat. Per aquest motiu va engegar aquest Pla amb un grup dinamitzador en el qual es va oferir la possibilitat de participar a les dues associacions de dones del municipi: l'Aurora i la Dona Activa. El fet que les associacions de dones col·laborin en el disseny dels objectius i mesures a desenvolupar en la vida del municipi garanteix un primer estadi d'aquesta participació, però s'ha d'anar més enllà amb la creació de taules de dones.

- Amb aquesta iniciativa cerquem la participació de dones amb una formació i experiència –tant personal com professional- en l'àmbit que es treballa en cada taula, per tal que es converteixin en veritables òrgans de consulta de les polítiques municipals.

D'altra banda la Jornada de Treball ens va fer prendre consciència de la necessitat de crear espais de diàleg i trobada de dones en el respecte per la diversitat cultural, ètnica i confessional. El Cívic Espai, que es va obrir amb la

voluntat de transformació i creació de xarxes interculturals, representa una oportunitat per treballar conjuntament aquesta diversitat. És fonamental crear una xarxa de dones diverses per tal d'establir objectius i treballar, al mateix temps, el ponderament de les dones migrades.

La participació de les dones en el conjunt de la societat és un dels elements fonamentals d'aquest Pla de Dones; però tal com ja s'ha argumentat, aquesta participació és històrica, per la qual cosa hauríem de rescatar històries de dones del municipi i de la comarca que ens permetin donar-los el valor històric i social que no els ha estat reconegut. La perspectiva històrica ens ajuda a entendre la presència i la participació de les dones en la seva diversitat.

Objectiu 3.1. Dinamitzar el teixit associatiu

- 3.1.1. Donar suport a les associacions de dones del municipi.
- 3.1.2. Impulsar la creació d'un Consell de Dones com a òrgan consultiu i de participació en la planificació municipal.
- 3.1.3. Dotar de funcions i de recursos al Consell de Dones.
- 3.1.4. Vetllar perquè les associacions de dones s'incorporin i participin plenament del Consell municipal de Dones.
- 3.1.5. Fomentar la presència de les dones a l'associacionisme local.

Objectiu 3.2. Garantir la participació i empoderament de les dones en les institucions, òrgans de decisions i/o comissions

- 3.2.1. Convocar el Consell de Dones a participar en totes les activitats i comissions de participació.
- 3.2.2. Mantenir al corrent i consultar al Consell de Dones sobre els projectes municipals.

- 3.2.3. En la creació de qualsevol jurat, potenciar la presència equilibrada de dones i homes.
- 3.2.4. Incorporar la perspectiva de gènere i la igualtat d'oportunitats en les polítiques de joventut.
- 3.2.5. Garantir la presència de les dones en els òrgans participatius, les comissions, i altres òrgans decisoris de l'administració local.
- 3.2.6. Millorar els canals de difusió de la informació per tal d'arribar a totes les dones i mantenir-les informades sobre les actuacions que es desenvolupin des del consistori.

Objectiu 3.3. Garantir la participació social de les dones discapacitades

- 3.3.1. Incrementar la presència d'aquestes dones en les activitats culturals del municipi.
- 3.3.2. Incorporar la presència i el saber d'aquestes dones en el disseny de les polítiques de l'ajuntament.
- 3.3.3. Promoure la participació d'aquests col·lectius en associacions pròpies i en el teixit associatiu ja existent.
- 3.3.4. Impulsar el reconeixement de la diversitat d'aquestes dones, tant polític, com social, com cultural i relacional.

Objectiu 3.4 Garantir la participació social de les dones grans

- 3.4.1. Donar suport a les associacions de dones grans.
- 3.4.2. Fer visible la capacitat transformadora que promouen les dones grans en el reconeixement del simbòlic femení.

Objectiu 3.5. Garantir la participació social de les dones migrades

- 3.5.1. Promoure l'associacionisme de les dones migrades tant en col·lectius propis com en associacions ja existents.
- 3.5.2. Impulsar el reconeixement de la diversitat política, cultural i relacional de les dones migrades.
- 3.5.3. Promoure la participació de les dones migrades en les AMPES i associacions de veïns.
- 3.5.4. Impulsar la participació de les dones migrades en els actes públics.
- 3.5.5. Reconèixer i empoderar el paper de les dones migrades com a mediadores en l'àmbit de la cultura, la sanitat i l'educació.

Objectiu 3.6. Feminitzar l'esport

- 3.6.1. Adaptar l'oferta esportiva a les necessitats i a les pràctiques realitzades per les dones, tenint en compte les seves diversitats, perfils i situacions.

Eix 4. Reorganització del temps i els treballs per fer de la vida quotidiana un eix vertebrador de les polítiques

En les societats modernes es reconeix clarament una diferència entre treball productiu (aquell que es realitza en el mercat laboral remunerat i en el qual participem dones i homes) i treball reproductiu (treballs que tenen a veure amb la cura i en els quals participem gairebé exclusivament les dones). El reconeixement social, així com “el mitjà principal per a adquirir drets i deures, és a dir, ciutadania plena” esdevé del treball productiu, ja que el treball reproductiu resta desvaloritzat. Reconèixer el treball reproductiu i donar-li valor, tal com s'argumenta en el Pla de Dones elaborat per l'Institut Català de les Dones, implica “valorar la important participació de les dones en l'activitat de

sostenibilitat social i econòmica”, alhora que ens permet fer visible la necessitat de reorganitzar el temps en les nostres vides quotidianes.

Aquesta manca de reconeixement del treball reproductiu ajuda a sostenir les desigualtats: les dones mantenim una doble jornada i se'ns penalitza en el treball productiu, en el qual se'ns limita l'accés a llocs de comandament, o se'ns obliga a escollir entre el desenvolupament professional i el treball de cura. Aquesta doble jornada es manifesta principalment en les dificultats en l'organització dels temps: el temps laboral, el temps del municipi en el qual es viu, el temps de dedicació al creixement personal, a la participació ciutadana, a la cura, a l'oferta del temps lliure. El cert, però, és que en el desenvolupament de la vida quotidiana, les dones hem desenvolupat un conjunt d'habilitats i destreses que s'han de reconèixer i valorar socialment. D'aquesta manera construirem un model social més just .

Treballar en aquest sentit, de modificar el valor que es dona al treball reproductiu i de cura, implica alhora revisar les condicions d'accés a l'habitatge –l'espai per a alimentar-se, treballar, descansar, gaudir i procrear, i també per a compartir, estimar, conèixer, col·laborar, comunicar–, així com els altres espais en els quals es desenvolupa el nostre temps quotidià: el mercat, les biblioteques, els transports públics, el carrer. Es tracta de veure allò que ens pot ajudar a desenvolupar-nos amb més facilitat, així com de garantir la seguretat i comoditat.

Els resultats obtinguts de les dades poblacionals així com de les enquestes demostren que la situació laboral i professional que existeix a Lloret de Mar està molt determinada pel sector turístic. Les peculiaritats d'aquest sector afecten les relacions personals (vacances a l'hivern i treball productiu a l'estiu, horaris de més de quaranta hores setmanals en temporada alta, un sol dia de descans...) així com a les professionals (contractes temporals per cobrir les necessitats de la temporada alta, dificultats de promocionar-se en un sector per al qual no existeixen estudis específics en el municipi). Aquesta situació recau sobre les dones: a les dificultats de la doble jornada, s'hi afegeixen les

dificultats del sector turístic. En aquest sentit, hi ha una demanda creixent de serveis (escoles bressol, residències per a la gent gran, centres de dia) a les quals haurem d'anar donant respostes.

D'altra banda, aquestes dificultats són especialment visibles en els grups de dones migrades que, a més de les dificultats pròpies del sector, es troben amb les pròpies de la seva experiència migratòria: desconeixement de la llengua així com dels recursos disponibles. Per aquest motiu s'ha engegat una iniciativa per tal de treballar recursos i habilitats de les dones migrades que volen començar un procés de recerca de feina. Considerem fonamental treballar en aquest sentit per tal d'evitar la seva exclusió del mercat laboral.

Finalment s'ha de tenir present que treballar la conciliació de la vida laboral i personal/familiar ha d'incloure la perspectiva de gènere tant en polítiques laborals, com en polítiques d'habitatge, de transport i de comunicació. Es tracta de veure la jornada laboral en el quotidià de les persones cercant solucions que ens ajudin a portar-la amb més facilitat i, evidentment, amb un caràcter més universal. Des dels Serveis Socials s'ha endegat un Pla d'Habitatge Social en què s'està donant prioritat a les famílies monoparentals compostes per dones i criatures. Amb aquesta mesura, l'accés a un habitatge de baix cost, es vol evitar que les dones amb criatures hagin de cercar una doble jornada de treball remunerat (tota la setmana en una feina i els caps de setmana en una altra, o d'altres combinacions) per fer front a les seves despeses, i puguin dedicar-se també a la família. Evidentment aquest és només un primer pas. S'ha d'anar molt més lluny i s'ha de constituir com una política més universal.

Objectiu 4.1. Valorar i reconèixer socialment les tasques de cura realitzades per les dones

- 4.1.1. Fomentar la corresponsabilitat en la llar i en l'atenció, cura i educació dels infants.
- 4.1.2. Sensibilitzar en la valoració del treball domèstic i de cura, així com el seu repartiment entre homes i dones.

Objectiu 4.2. Incorporar la perspectiva de gènere en el disseny i desenvolupament de les polítiques laborals

- 4.2.1. Sensibilització a les empreses i donar suport a les accions que promouen la conciliació familiar.
- 4.2.2. Donar assessorament tècnic pel disseny i posada en marxa d'accions positives a les empreses.
- 4.2.3. Garantir l'accés de les dones a la formació continuada i ocupacional.
- 4.2.4. Garantir un bon servei i una atenció sensible a les dones que busquen feina des dels serveis municipals.
- 4.2.5. Implementar recursos d'acompanyament i seguiment, dels processos d'ocupació, abans, durant i després de la recerca de feina.
- 4.2.6. Garantir l'accés de les dones emprenedores a les eines que possibilitin el desenvolupament professional del seu projecte.
- 4.2.7. Avaluar la necessitat de crear serveis ludicopedagògics per la infància durant activitats de formació... on es vulgui assegurar l'assistència de dones.
- 4.2.8. Fer l'orientació professional dels i les joves de l'IES de manera que aquesta no es produeixi amb continguts sexistes.
- 4.2.9. Valorar la conveniència d'elaborar un programa específic per coordinar tots aquests aspectes.

Objectiu 4.3. Incorporar la perspectiva de gènere en el disseny i desenvolupament de les polítiques d'habitatge i medi ambient

- 4.3.1. Planificar i dissenyar l'organització del poble d'acord amb la vida

quotidiana, tot contemplant les necessitats específiques de les dones i els seus cicles de vida en tant que grans usuàries dels espais públics i de la llar.

- 4.3.2. En les promocions d'habitatge social, aplicar criteris que tinguin en compte els col·lectius amb risc d'exclusió des d'una perspectiva de gènere.

Objectiu 4.4. Incorporar la perspectiva de gènere en el disseny i desenvolupament de les polítiques de transport i comunicació

- 4.4.1. Planificar i dissenyar els circuits de transport i comunicació d'acord amb les necessitats quotidianes de la població tenint en compte l'especificitat de les dones.
- 4.4.2. Incorporar les necessitats de les dones a l'hora de definir els circuits en tant que grans usuàries d'aquests serveis.

Eix 5. Oferir una atenció integral davant les necessitats de les dones

Tradicionalment les mancances de l'estat del benestar han estat cobertes per la família, cosa que significa que han recaigut sobre les dones, que són les que majoritàriament tenen cura de les criatures, la gent gran, i les persones malaltes, i que, a més, organitzen i coordinen els diferents membres del grup familiar. En l'actualitat les dones continuen realitzant aquesta funció a la qual s'afegeix una jornada laboral, la qual cosa comporta un cost personal –una doble presència que consumeix una part important del nostre temps– i social, ja que aquesta doble presència ens limita per poder participar en els àmbits social i polític. Els esforços de les famílies per a poder pagar serveis privats que faciliten la doble jornada (com ara cangurs per a les criatures o infermers per a la gent gran) no sempre són possibles, cosa que ha comportat majors diferències d'estils de vida en la societat. En els casos en què no és possible

contractar algú extern, aquestes funcions recauen sobre les dones grans, les àvies. Actualment hi ha un debat important entorn al paper de les àvies-mares, del compromís d'aquestes amb la família i el cost personal i de salut que hi ha en joc.

L'Institut Català de les Dones vol refermar-se en la voluntat del Govern, en matèria de polítiques socials, per tal de crear "les bases necessàries per a crear un nou sistema català de serveis socials". En aquest sentit, amb les seves propostes, vol "reconèixer el paper de les dones com a element vertebrador de la família" al mateix temps que "reclama un canvi de polítiques socials que tinguin en compte les circumstàncies específiques" de les dones. S'ha de tenir present que majoritàriament és la dona qui formula la demanda d'ajuda als serveis socials per a la unitat familiar o de convivència.

Entre els objectius que l'Institut Català de les Dones es planteja en aquest eix, es dóna molta importància als que tenen a veure amb la salut. En aquest àmbit cada vegada hi ha més professionals de la medicina, la psiquiatria, l'antropologia i la psicologia que estudien els processos d'emmalaltir i de curar-se específics de les dones, és a dir, el que ha estat l'assignatura pendent de la medicina científica d'occident: reconèixer les diferències anatòmiques, biològiques i psicosocials entre dones i homes. Aquest reconeixement s'ha de fer tenint present la diversitat entre les dones per tal d'evitar qualsevol situació de discriminació.

En la sessió de Plenari de la Jornada de Treball de les dones del municipi es va incidir molt, com ja s'ha explicat, en alguns d'aquests punts: les mancances de la sanitat i la necessitat d'una salut orientada a les dones, així com en la necessitat de crear més recursos per a millorar la situació de les dones en la cura de la vida. En el debat ja van sorgir algunes veus que feien propostes en aquest sentit: crear una xarxa de cangurs per tal de garantir la qualitat de la cura i abaratir el cost, engegar grups de salut de dones per tal de compartir els sabers –els remeis de l'àvia– així com per rebre assessorament grupal de professionals de la salut per prevenir malalties, i treballar amb les dones grans

del municipi per tal d'acompanyar-les en l'envelliment, els dols i la preparació de la mort. Des de l'ajuntament volem potenciar aquestes iniciatives i ja hem començat a cercar dones voluntàries que les puguin dinamitzar.

D'altra banda, des de Serveis socials, a més de gestionar els recursos disponibles per la Llei de la dependència, s'ha analitzat el que, en els darrers temps, es coneix com a "feminització de la pobresa". El fet que les dones tenim salaris més baixos, una doble jornada –de feina remunerada i de feina de la

llar– així com la cura i la cohesió dels membres de la família, ens resta temps per a desenvolupar-nos professionalment. En aquest sentit, les dones monoparentals amb criatures tenen dificultats per sostenir un nivell de vida desitjable. Per aquest motiu, s'ha obert un pis d'estada limitada per acollir les dones amb risc d'exclusió social.

Si bé és cert que la majoria d'aquests objectius s'han d'assolir a nivell polític, el cert és que amb aquest Pla de dones hem de fomentar iniciatives grupals de cohesió, per tal de treballar allò que necessitem les dones del municipi.

Objectiu 5.1. Garantir la qualitat de vida de les dones i donar resposta a les seves necessitats de serveis, prestant especial atenció als col·lectius amb major risc d'exclusió social

- 5.1.1. Donar informació per millorar la salut de les dones.
- 5.1.2. Continuar oferint el servei d'informació, orientació i assessorament a les dones SIAD.
- 5.1.3. Promoure campanyes d'informació i educació sexual entre la gent jove.
- 5.1.4. Garantir una oferta pública d'habitatge per a les dones en situació d'especial vulnerabilitat.

5.1.5. Promocionar suport educatiu, ocupacional i psicosocial per a la integració de les dones en risc d'exclusió social.

5.1.6. Vetllar perquè els espais i eines de treball del personal de serveis socials, siguin les adients i incorporin la perspectiva de gènere.

5.1.7. Recollir i donar respostes a les necessitats específiques de les dones migrades.

Eix 6. Programa per a l'abordatge integral de les violències contra les dones

Tradicionalment, en la cultura patriarcal, els rols que han de desenvolupar dones i homes estan clarament diferenciats i són reconeguts en l'imaginari cultural com allò que és esperable. En aquesta diferenciació les dones realitzem tasques poc valorades en termes de prestigi o d'assoliment econòmic (malgrat la contradicció que, d'altra banda, ens dediquem a transmetre els valors a les criatures que, en el futur, conformaran la ciutadania), i els homes realitzen tasques reconegudes socialment. Aquests rols – assignats a homes i dones– es mantenen socialment i transgredir-los implica un càstig social en termes de discriminació. Podem considerar que en aquesta discriminació ja apareix el que es denomina «violència simbòlica», que tal i com s'explica en el Pla de Dones és “un maltractament soterrat i molts cops intangible, però que constitueix la base i la legitimació per a la utilització d'altres formes més evidents de violència”.

En els darrers anys els mitjans de comunicació s'han fet molt de ressò d'aquesta violència, malgrat que el que es mostra es la concreció de l'acte brutal: les agressions a les dones en països en guerra, les agressions en les relacions interpersonals (dels companys i dels fills), les agressions sexuals i les que tenen a veure amb el comerç, tràfic i explotació sexual de nenes i dones. Aquestes formes de violència han estat negades fins fa poc com a problema social (és als anys setanta quan el moviment feminista i altres moviments socials de defensa dels drets humans van començar a visibilitzar aquesta greu

problemàtica social) i en el moment de reconèixer que existeix, ha estat recollida com allò que passa en altres llocs del món en què no es respecten els drets individuals, o bé s'ha recollit des dels mitjans de comunicació com a notícia i testimoni d'allò individual, sense veure la profunditat del tema (les notícies són efímeres i substituïdes per d'altres notícies que ocupen l'espai dels mitjans). Malgrat que actualment s'ha reconegut la violència contra les dones i s'han engegat estratègies per contenir-la i avançar en la seva eradicació, hem de continuar treballant per tal de veure aquest problema social en tota la seva complexitat, i no quedar-nos en els fets concrets.

A l'Ajuntament de Lloret, tal com s'ha fet en d'altres municipis, es va posar en funcionament un servei, el PIOAD, per donar suport a les dones. Es tracta d'un espai d'informació, orientació i atenció a les dones que pateixen violència masclista. Es tracta d'acompanyar-les i ajudar-les a sortir de la situació de risc en la qual es troben –situació que no es la que han escollit i que no han fomentat de cap manera–, per la qual cosa es treballa amb criteris de cura, contenció psicològica, assessorament jurídic i social, i acompanyament, ja que és fonamental donar una atenció integral.

En el temps de funcionament d'aquest servei s'ha vist la importància d'atendre tant les dones com els seus fills, així com de treballar amb sistemes de detecció i intervenció que siguin àgils i donin una resposta ràpida. En aquest sentit és fonamental coordinar diferents serveis per tal de crear una sola xarxa. És per aquest motiu que es va crear la Comissió DAPHNE, integrada per persones que treballen en els serveis socials, l'àmbit hospitalari i el CAP, les associacions de dones i la policia local. Les funcions d'aquesta Comissió són de coordinació; es tracta d'anar definint el model d'intervenció per tal d'anar establint un vincle amb les dones que poden demanar-la en el mínim de temps. D'aquesta manera volem donar a la intervenció puntual un seguiment oferint mesures de suport als processos de recuperació.

D'altra banda considerem de la màxima importància introduir la comunicació no violenta a les escoles mitjançant els tallers de resolució de conflictes. Cal

introduir la violència exercida contra les dones en els tallers i treballar per tal de veure les formes de resolució que eviten la violència en tots els sentits, des de la violència simbòlica a les agressions. Les campanyes de l'Institut Català de les dones per denunciar diferents formes de violència s'han dirigit en els darrers anys als joves. En aquest sentit, hem de prendre aquestes accions i fer-los un seguiment en els instituts per tal de treballar el problema en la seva complexitat i donar respostes positives.

Objectiu 6.1. Atenció a les dones víctimes de violències masclistes

- 6.1.1. Millorar l'atenció a les dones víctimes de violència oferint suport i assessorament psicològic i jurídic.
- 6.1.2. Garantir l'acompanyament a les víctimes al llarg del seu procés.
- 6.1.3. Valorar la possibilitat de crear algun altre servei per oferir una atenció més integral a les dones víctimes de violències i als seus fills i filles.
- 6.1.4. Continuar amb el servei d'atenció d'urgències establert des dels SSAP.
- 6.1.5. Continuar oferint un recurs d'habitatge alternatiu en casos d'urgència.
- 6.1.6. Implicar les associacions de dones en l'atenció a les dones víctimes de violència masclista.
- 6.1.7. Garantir la formació i la supervisió de l'equip dels SSAP pel que fa a l'atenció de les dones i els fills i filles víctimes de la violència masclista.
- 6.1.8. Impulsar mesures de recolzament específic per a les dones i els fills i filles víctimes de la violència masclista en temes d'habitatge, educació, econòmiques i d'altres que se'n derivin segons les necessitats específiques de cada cas..

Objectiu 6.2. Establir mecanismes de coordinació i cooperació entre els serveis i els recursos existents

- 6.2.1. Revisar el Circuit d'Atenció i el Protocol d'Actuació en situacions de violència per tal d'actuar de manera coordinada, efectiva i eficient des del conjunt de serveis de les Administracions i amb els agents socials implicats, per tal de garantir-ne una bona derivació.
- 6.2.2. Continuar amb el treball engegat per la Comissió DAPHNE.
- 6.2.3. Garantir que tots els agents implicats en la xarxa tenen la informació adequada per tal d'informar i atendre a les dones víctimes de violència masclista.
- 6.2.4. Garantir la formació continuada i la supervisió com a eina de formació dels agents implicats.

Objectiu 6.3. Prevenció i sensibilització a la població en general i a les dones específicament

- 6.3.1. Elaborar un Pla de prevenció que impliqui tots els agents relacionats i que estructurari les actuacions de sensibilització i de formació a la població en general i a les dones específicament.
- 6.3.2. Celebració del 25 de novembre, Dia internacional contra les violències envers les dones.
- 6.3.3. Realitzar tallers "talla amb els mals rotllos" per a joves dels IES.
- 6.3.4. Continuar amb els tallers sobre comunicació no violenta que es duen als IES del municipi.

- 6.3.5. Divulgar els efectes i conseqüències de determinades pràctiques tradicionals i convencionals perjudicials per a la salut i la sexualitat de les dones i les menors, i que vulneren els drets humans fonamentals, per a la societat en general i en específic per a col·lectius específics.
- 6.3.6. Visibilitzar els efectes i gravetats de les violències contra les dones derivada dels conflictes armats, per tal de conscienciar la població en general i impulsar actituds de rebuig, de denúncia i de suport a les iniciatives de pau i transformació dels conflictes.
- 6.3.7. Continuar treballant per la implicació dels mitjans de comunicació municipal per la seva implicació en la lluita contra la violència.

Objectiu 6.4. Recerca i coneixement de la realitat

- 6.4.1. Dissenyar protocols i eines que ens permetin un millor abordatge sobre la violència i sobre la realitat del nostre municipi.
- 6.4.2. Establir mecanismes útils que serveixin i facilitin la ràpida detecció i actuació dels agents implicats davant situacions de violència.

5. Seguiment i avaluació

Per assegurar un seguiment constant de la implementació del pla i, alhora, perquè el pla és participatiu, el grup dinamitzador que fins ara ha anat col·laborant en la fase de diagnòstic serà l'encarregat –juntament amb tècniques de l'ajuntament– d'anar avaluant i ressituant el seu procés.

L'avaluació i seguiment del Pla és vital per al seu bon desenvolupament i per a la visualització dels efectes que aquest està tenint tant en la població a la qual ens adrecem –les dones– com en la transversalitat en l'ajuntament, que és de vital importància.

En aquest document no establím els indicadors, ja que considerem que és el grup dinamitzador el que s'ha d'encarregar d'elaborar-los. No obstant això, l'avaluació es preveu sumativa, de cada activitat que es realitzi en el Pla i amb una avaluació anual. Aquestes avaluacions ens permetran anar redefinint i ressituant la implementació del Pla, i alhora ens han de servir de guia per a les properes elaboracions.

6. Bibliografia

- Institut Català de les Dones, 2005. *V Pla d'Acció i desenvolupament de les polítiques de dones a Catalunya (2005-2007)*. Barcelona. Generalitat de Catalunya
- Diputació de Barcelona, 2005. *II Pla d'igualtat de gènere 2005-2007*. Barcelona. Diputació de Barcelona
- Institut d'Estadística de Catalunya. *Banc d'estadístiques de municipis i comarques*
- Ajuntament d'Alella, 2007. *Pla de Dones d'Alella*